

# Η ΕΛΛΑΣ ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΛΟΥΓΙΣ.

(Συνέχεια)

«Μόνον ἐν τῷ γάμῳ θὰ ἐπιθυμήσεις τὸ ἔργον τῆς σάρκος». «Ολη ἡ ἀρχαία κοινωνικὴ τάξη γκρεμίστηκε κάτω ἀπὸ τὸ διφορούμενο αὐτό. Πόσες πλάνες καὶ πόσα λάθη στηριγμένα πάνω σὲ μιὰν ἀπλῆ παρεξήγηση!»

Καὶ πρῶτα-πρῶτα, αὐτὸ τὸ φῦλο μᾶς παρουσιάζεται σὰν ἔνα εἶδος παγίδας. Συγχέοντας κανεὶς τὴν ἥδονὴν μὲ τὸ ἔργο τῆς σάρκας, εἴναι σὰ νὰ συγχίζει τὸν ἔρωτα μὲ τὴν τεκνοποίηση. Γιατί, ὁστόσο, ἡ μιὰ νᾶναι ἀρνηση τοῦ ἄλλου; Μήπως δὲν συμπληρώνουνται θωμάσια καὶ καλά; «Ο σοπεγχαουρικὸς χαρακτηρισμὸς ποὺ δίνει ὁ Λουΐ Μενάρδος: «Ο ἔρωτας εἰν<sup>τ</sup> ἔνα παιδί ποὺ θέλει νὰ γεννηθεῖ», δσο διορατικὸς κι ἀν εἴναι, δὲν ἴκανοποιεῖ πιὰ τὸν ποιητὴ τῶν αἰσθήσεων. Γιατὶ κι οἱ αἰσθήσεις ἔχουν κατεύθυνση ἄλλη ἀπὸ τὰ φυσιολογικά τους καθήκοντα: Τὴν κατεύθυνση τῆς αὐτο-ίκανοποίησης. Ο ἔρωτας λοιπὸν εἴναι μιὰ Τέχνη. Καὶ ὅπως κάθε τέχνη, μιὰ πολυτέλεια γιὰ τὸν ἴδιο τὸν σκοπό. Στὴν Φυσιολογία, ὁ Ρεμύ ντε Γκουρδόν, ἔνας ἀπὸ τοὺς ἔξοχωτεροὺς ψυχολόγους τοῦ ἔρωτα ὅλων τῶν αἰώνων, ἔχεταις, μὲ σπανία ὀξύτητα κρίσης, αὐτὸ τὸν σκοπὸ τῆς Ἡδονῆς. Ο σκοπὸς αὐτὸς, ὅπως γνωρίζουμε, δὲν εἴναι πάντα ὁ πολλαπλασιασμός, ἀλλὰ πολὺ συχνὰ ἡ ἐπιλογὴ τῆς φυλῆς. Δηλαδὴ: Νὰ ἐμποδίζει τὶς ζημίες μιᾶς πολὺ μεγάλης γονιμότητας, τῆς ἐπικύρησης νὰ ἡ ἀδιάκοπη καὶ κρυφὴ φροντίδα τῆς φύσης. «Ολα τὰ μέσα μεταχειρίζεται. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τῆς διμοφυλίας. Οἱ «Ελλήνες δὲν θεωροῦσαν τὴν διμοφυλία ὡς ἐλάττωμα, γιατὶ τὸ ἐλάττωμα δὲν εἴναι γι αὐτοὺς παρὰ μιὰ κηλίδα φυσιολογική. Είναι κηλίδα ἡ διμοφυλία; Καὶ ἀν ναι, ὡς σὲ ποιὸ βιαθμό; Χωρὶς νὰ στήσουμε καυγᾶ ποὺ θὰ κάνει νὰ χυθεῖ ἀφθονο μελάνι ἀκόμαι, δλοφάνερο εἴναι ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι δὲν ἔλυναν μὲ τὴ δική μας μέθοδο τὸ πρόβλημα τῆς σάρκας. Η πορνεία δὲν εἶχε στὰ μάτια τους καμιὰ σημασία. Δὲν τὴν στόλιζαν μὲ καμιὰ ἰδέα ἀρετῆς. Η ἀντίμεση τῶν φύλων δὲν ἀποτελοῦσε νόμο ἀπόλυτο. Οἱ Σπαρτιάτες, οἱ μεγάλοι δργανωτὲς τοῦ Ἀστεως, συμ-

ειθάζουνταν εύχαριστως μὲ τὴν ὄμοφυλία, ἡ ὅποια εὐκόλυνε κάπως τὴν ἐκλεκτικότητα τῆς φυλῆς. Μὴ ἀρκούμενοι στὸ νὰ ἔξολοθρεύουν ἀπὸ τὴν κούνια τους τὰ κακοφτιαγμένα νιογέννητα, προσπαθοῦσαν ἀκόμα νὰ περιορίζουν τὶς γεννήσεις καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὸ περιβάλλο.

Εἶναι μάλιστα περίεργο αὐτὸ ποὺ διαπιστώνει κανείς: ὅτι ἥθη, γενικῶς καταδικαζόμενα σήμερα, ἔχοντο μεναν τότε γιὰ Ἰσοφάρ. ση στὴν ἀπελπιστικὴ πληθύρα τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν. Δίχως ἄλλο, οἱ ἀνθρώποι ἔκεινοι δὲν εξέταζαν μὲ τὸ ἕδιο πνεῦμα τὰ πλεονεκτήματα τῆς αὔξησης τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ συμπεράνουμε ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι ἔδειχναν πὼς ἐμπνέονται ἀπὸ πνεῦμα πρακτικότερο τοῦ δικοῦ μας.

“Οπως καὶ νάχει τὸ πρᾶμα, τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι οἱ λόγοι τῆς φύσης δὲν εἶναι πάντα οἱ ἔδιοι μὲ τοὺς λόγους τῆς ἥθικῆς, τούλαχιστο δύποτε τὴν ἀντιλαμβάνεται ὁ Χριστιανισμός, γιὰ νὰ μὴ μιλήσουμε παρὰ γιὰ τὸ θρήσκευμα αὐτό. Τὸ μικρὸ βιθλίο τοῦ κ. Ἀντρὲ Ζίντ γιὰ τὸ ὅποιο τόσος ἔγινε θόρυβος: Κορόνταντ (Corydon) κάνει, ἐπὶ τοῦ θέματος, χρήση ἐπιχειρημάτων ἐνδιαφερόντων, μερικὰ τῶν δοπιών κατορθώνουν τούλαχιστο νὰ ταράξουν καὶ τὶς τιμιότερες συνειδήσεις. Οἱ θεωρίες τοῦ Φρόύντ (Freud) πάνω στὴ γεννητικότητα ἔρχουνται ἐξ ἄλλου εἰς ἐνίσχυση τῶν δικῶν του. Καὶ ἡ ὑπολανθάνουσα ὄμοφυλία τοῦ Μαρσέλ Προύντ εἶχε ἀφανίσει καὶ τὸ τελευταῖο ἔγος ἀμφιβολίας.

Οἱ κύριοι αὐτοὶ δὲν ἀνακάλυψαν τίποτε. ”Εστω. Ἀλλὰ ἡ ἀνηθικότης τῶν Ἑλλήνων εἶναι πλεονέκτημα ἢ δὲν εἶναι;

Τὸ ἔργο τοῦ Λουΐς δὲν τείνει οὕτε στὸ νὰ λύσει οὕτε καὶ στὸ νὰ ποδεῖξει τίποτε. Δὲν βάζει κανένυ πρόσδηλημα. “Ο συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἥθικολόγος. Ἀπαγορεύει στὸν ἔαυτό του κάθε στάση. Τὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ Βασιλέα Πωζὸλ δὲν ἀποτελεῖ σάτυρα. Σδῆλη του τὴ ζωὴ, δ. Πιέρ Λουΐς, πιστὸς στὴ μονομανία του, ἀπήτησε τὴν ἐλευθερία τοῦ ἔρωτα. Βάζει τὸ θέμα του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ δὲν κρύδει τὶς πρότιμήσεις του. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα τοῦ παρουσιάζεται ὡς τὸ μόνο δυνατὸ πλαίσιο. Ἀλλὰ ποιὸν αἰῶνα νὰ διαλέξει κανείς; Γιατὶ θάταν ἄδικο

νὰ πιστεύσουμε ὅτι ὁ εἰδωλολατρισμὸς ἐνθάρρυνε πάντα  
ὅτι στὸ ἔξῆς θὰ δνομάσουμε : «ἔκλυση ἥθῶν».

Μερικοὶ λαοὶ τῆς Ἑλλάδας, ὅπως οἱ Λακεδαιμονες ἄξα-  
φνα, ἔτρεφαν μιὰ δλωσδιόλου αὐθαίρετη ἵδεα γιὰ τὴν  
“Ηδονή” ! Ἡ παρθενία τῆς γυναικας, θεωροῦνταν Ἱερή. Οἱ  
έστιαδες, οἱ ἱέρειες, οἱ πυθίες ὥφειλαν, νὰ μένουν παρθέ-  
νες. Καὶ ἡ παραμικρὴ ἴδιοτροπία ἦ παρασπονδία τιμω-  
ροῦνταν μὲ θάνατο. Ἡ ἀπιστη σύζυγος ἀτιμάζουνταν γιὰ  
πάντα καὶ ἡ μοιχεία θεωροῦνταν ἔγκλημα βαρύτατο<sup>(1)</sup>.  
Οσο γιὰ τὴν αἵμομιξία, ἡ τύχη τοῦ δυστυχισμένου Οἰδί-  
ποδα μᾶς φωτίζει ἀρκετὰ σχετικὰ μὲ τὸν βαθμὸ τῆς κατά-  
πτωσης του.

“Ολοὶ αὐτοὶ οἱ κανόνες ἄλλωστε βασίζονται τόσο  
πάνω στὴν φύση ὅσο καὶ στὶς κοινωνικὲς ἀνάγκες.

Μόνη ἡ ὅμοφυλία ἔχαιρε γενικὴ ἀνεκτικότητα, χωρὶς  
ῶστόσο νὰ ἔχεινάμε ὅτι ἔνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα κεφάλαια κα-  
τηγορίας κατὰ τοῦ Σωκράτη ἦταν τὸ κεφάλαιο τῆς «δια-  
φύσιδας τῆς νεότητος»<sup>(2)</sup>.

“Ετσι λοιπόν, ἔνα μεγάλο μέτρο ωύθμιζε τὰ ἀθηναϊκὰ  
ἥθη, στὴν ἐποχὴ τῆς ἑψηλῆς ἐ λ λ η ν ι κ ὁ τ η α σ καὶ  
ἀδικα οἱ ψευτο-ἥθικολόγοι διάκριναν ἔκει μέσα ὑποθάλψεις  
κατάπτωσης. Στὰδικα θὰ ἔψαχγε κανεὶς μέσα σὸλη τὴν «Ι-  
λιάδα», ἢ τὴν «Οδύσσεια», ἢ στοὺς Νόμους τοῦ Λυκούρ-  
γου γιὰ νὰ θρεῖ μιὰ κὰν προσβολὴ κατὰ τῆς χριστιανικῆς  
ἥθικῆς. Κι ὁ Πιέρ Λουΐς ἀναγκάσθηκε νὰ προσπεράσει τὴν  
ιστορίαν ὡς τὴν κατάλληλη καμπῆ.

Τὴν καμπὴ αὐτή, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ περίφημη πόλη  
τῆς Κλεοπάτρας, ἡ ἀμεση κληρονόμος τῶν χειρότερων ἐλ-  
ληνο-ρωμαϊκῶν διαφθορῶν, ἦταν εὔκολο νὰ τοῦ τὴν προ-  
σφέρει. Θρονιάσθηκε ἔκει δίχως τὸν παραμικρὸ δισταγμό.  
Ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲν εἶναι πιὰ μήτε Ἑλλάς, μήτε Ιωνία.  
Ἄλλα τὸ κάντρο τοῦ ταίριαζε θαυμάσια. Δύσκολα θὰ ἀν-  
τιλαμβανούμαστε ἀληθινά, ἀλλοῦ παρὰ κάτω ἀπὸ τὸν οὐ-  
ρανὸ τῆς Ἀφροικῆς μερικὲς σελίδες τῆς<sup>(3)</sup>. Λ φρο δί της,  
τῆς δποίας ἡ ἐλευθεριάζουσα περιγραφὴ θὰ μᾶς φαίνουν-

(1) Εἰς ἐπίρρωση δὲν ἀναφέρω παρὰ τὸν Τρωϊκὸ πόλεμο. Σ.Σ.

(2) Μπορεῖ κανεὶς νὰ διατυπώσει αὐτὴ τῇ κατηγορίᾳ διαφο-  
ρετικά : δηλαδή, λ.χ. ἐκμαυλιστὴς τῆς νεολαίας, κτλ.— Σ.Σ.

ταν ὑποπτη σὲ ἄλλο γεωγραφικὸ πλάτος ἢ σὲ ἄλλο κλῖμα. Μήπως δὲν φθάνει μέχρι τοῦ νὰ τῶμοιογήσει ὁ Ἰδιος: «Δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε τὰ πράματα ἀπὸ τὴν γωνιὰ τῶν σχέσεων μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ. Πρόκειται γιὰ παρατηρήσεις ποὺ ποικίλλουν ἀνάλογα μὲ τὰ κλίματα, καὶ τῶν δποίων τὸ ἐνδιαιφέρο ἔχουν παραφουσκώσει. Ὁ μόνος νόμος στὴ ζωή, προσθέτει, ποὺ φαίνεται λογικός, εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ὡμορριᾶς».

«Ἡ πόλη τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶχε καταντήσει κέντρο ἐλληνισμοῦ διαφθαρμένου. Ξαναθρίσκουμε καὶ τώρα, δίχως ἄλλο, τὴν χάρη αὐτή, τὸ θεῖο αὐτὸ φῶς ποὺ δίνει, πλάι στὰ μνημεῖα, στὸν κήπους καὶ στὰ μάρμαρα, τὴν αὐταπάτη μιᾶς ἐλληνικῆς πόλης. Ωστόσο, ἡ Ἀλεξάνδρεια, πόλη πτολεμαϊκὴ κατ’ ἔξοχήν, δὲν ἥταν πιὰ τέτοια.

Μὲ τὸ πρῶτο, ἀφίνουμε πολὺ μακρυὰ πίσω μας, κάθε εἰκόνα ζωῆς ἐλληνικῆς. Είναι δύσκολο νὰ φαντασθεῖ κανεὶς σήμερα τὶ ἥταν ἡ Ἀλεξάνδρεια στὴ μακρυσμένη ἀρχαιότητα. Οὔτε ὁ Καΐσαρ, οὔτε ὁ Ἱροκος Πάνσας, οὔτε ὁ Ἰδιος ὁ Στράβων μᾶς δίνουν μιὰ ἰδέα καθαρῇ τοῦ ζητήματος. Ὁ μεσαιωνικὸς Μαχφύζ δὲν εἶναι πιότερο διαφωτιστικός. Ἡ Ἀλεξάνδρεια θὰ ἥταν ἵσως ὅτι φαίνεται νὰ ξανάγινε ἀπὸ τότε: μιὰ κοσμόπολη ὅπου τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο κυριαρχεῖ. Βασίλισσα τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν, φίλεις καὶ δεχώταν τοὺς ξένους, τοὺς ἐμπόρους, τοὺς κάθε λογῆς μετοίκους.

Τὰ ἥθη τους, οἱ συνήθειες τους, ἔσμιγαν λίγο-λίγο μὲ τὰ ἥθη καὶ τὶς συνήθειες τῆς χώρας. Ὁ Πιέρ Λουΐς στάθηκε ἔξυπνος κεντώντας κεῖ πάνω γοητευτικὲς δνειροπολήσεις τὶς δποίες δὲν θάπρεπε ἵσως νὰ παίρνει κανεὶς πάντα «κατὰ γράμμα». Ἡ Ἀφροδίτη δὲν εἶναι μυθιστόρημα ἴστορικό. Ἡ περιγραφὴ ποὺ κάνει ὁ συγγραφεὺς γιὰ τὴν πόλη, τέτοια ὅπως τὴν ὠνειρεύθη, φαίνεται ἀρκετὰ αὐτοσχεδιαστική. Ὁφείλουμε ὁστόσο νὰ ἔξαρουμε τὴν τόσο λεπτὴ διαίσθηση τοῦ ποιητῆ ποὺ παρουσιάζει τοποθεσίες καὶ ἀρχετεκτονικὲς πολὺ πιθανές. Ἀνάμεσα σὲ ἄλλα μέρη, ἡ περίφημη αὐτὴ προκυμαία, ὁ ἴστορικὸς πιὰ μᾶλος, τὸ ἔπταστάδιον ποὺ ἔνωνε τὸ νησὶ τοῦ Φάρου μὲ τοὺς Βασιλικοὺς κήπους, μᾶς παρουσιάζουνται μὲ τρόπο ὄλοτέλαι ὑποδλητικό. Ἐκανε τότε τὸ γῦρο τοῦ κόλπου τοῦ μικροῦ λιμανιοῦ (σήμερα «Ἀνατολικοῦ λιμένος»), τοῦ

όποίου ή ἀρμονική καμπύλη ἔδινε στὴν πόλη τὸ σχῆμα πετάλου ἀλόγου.

Μὲ μερικὲς γραμμές, θαυμαστὲς σὲ ἀναπολήσεις, τεχνικὰ κρυμμένες μέσα στὸ διήγημα του, ὁ εἰδωλολάτρης αὐτὸς ὀνειροπόλος μᾶς μεταφέρνει μέσα στὴν πολιτεία τῆς Κλεοπάτρας.<sup>3</sup> Άλλὰ ἐνῶ ἡ Θεῖς μᾶς χώνει σὲνα τοπεῖο βιβλικό, ἀνάμεσα ἀπὸ φοινικιές, στὶς μυστηριώδεις ὅχθες τοῦ γερωΝείλου, στὶς πύλες τῆς Ἐρήμου, ὀλόκληρο τὸ ἔργο τοῦ Λουΐς δὲν προδαίνει ποτὲ πέφα ἀπὸ τὶς μελωδικὲς ἀκτὲς τῆς Μεσογείου, ἀπὸ τὴν ἀμμώδη ἀκτήν, τῇ σπαραγμένῃ ἀπὸ λαμπερὰ κοχύλια καὶ τὴν ἀκόμα συγνασμένῃ ἀπὸ τὶς θαλασσινὲς θεότητες. Νοιώθει κανεὶς κυθαρὰ δῖτι βρισκούμαστε ἀκόμα στὶς πηγὲς αὐτὲς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.<sup>4</sup> Όταν διαδεῖ κανεὶς μιὰ δρισμένη ζώνη ἐπιφρονεῖ, ὅλα ἀλλάζουν μορφή.

Ἡ θάλασσα ποὺ τόσο κοντὰ βρίσκεται, τοῦ χρησίμεψε γιὰ φυσικὸ κάντρο. Τὴν βλέπει κανεὶς παντοῦ στὸ ἔργο τοῦ Λουΐς κι δταν δὲν τὴν βλέπει ἀκόμα, τῇ μαντεύει ἀπὸ τὸ μαρρυνό τῆς θόρυβο.

Ἄν μιλῶ κυρίως γιὰ τὴν Ἀφροδίτη οἱ εἶναι ἐπειδὴ τὰλλα εἰδωλολατρικὰ βιβλία τοῦ ποιητῆ δὲν εἶναι παρὰ ἀγαλματάκια, μικρὰ ὄμοιώματα ἑταξέρας. Τὴν τέχνη αὐτὴν τοῦ φιλολογικοῦ κομψοτεχνήματος, ὁ Πιερός Λουΐς τὴν καλλιέργησε ὡς τὸ σημεῖο νὰ πλάθει ἀληθινὲς μικρὲς Ταναγραῖες, ὡς τὸ σημεῖο νὰ σμιλεύει λεπτὰ κοσμήματα, ἀριστουργήματα εἰδωλολατρικῆς χρυσοχοϊκῆς, ποὺ τυπώθηκαν στὴ μικρογραφὴ συλλογὴ τοῦ Μπορέλ «ΛοτυσΑιβά», σήμερα σχεδὸν διάτελα ἔξαντλημένη. Ο Νάρκισσος, ή Βιλλίς, ή Λήδα, μικροπραματάκια ὅσο καὶ γνήσια ἀριστουργήματα.

Ἡ Χρυσηῖς ὁστόσο ποὺ δὲ ὁραῖος Δημήτριος μὲ τόσο πάθος κυνηγᾶ θὰ μένει αὐτὴ ἡ ἐκδήλωση τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Αἰσθάνεται δῖτι πρόκειται νὰ τὴν χάσει μιὰ μέραι, ὄμοια μὲ τὴ μουσικὴ ἐκείνη Βερενίκη τοῦ Μπαρόζες, κόρη ἐπίσης τῆς μελλοντικῆς Ἑλλάδας. Η Χρυσηῖς εἶναι αὐτὸς δὲ εἰδωλολατρισμὸς ποὺ ἔεψυχα μέσα στὴν ἀγκάλη τοῦ καλλιτέχνη διόποιος τὴν ἀποφεύγει γιὰ μιὰ θεότητα νέα ποὺ ἔκδικιέται. Άλλὰ ἡ Χρυσηῖς μένει ἀγνὴ γι αὐτὴ τὴν ὀμορφιά της. Οἱ χειρότερες ἀκολασίες δὲν θὰ τὴν λερώσουν.

Στὸ πνεῦμα τοῦ Ἀνατὸλ Φράνς, θὰ γίνουνται ἵσως ἀργότερα μιὰ Θαῖς κι ὁ ὥραῖος Δημήτριος θὰ τέλειωνε ἀναμφίβολα στὴν τρίχινη ζώνη τοῦ Παφνούτιου. Ἡ Ἑλλὰς τοῦ Πιερὶ Λουΐς δὲν εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ἀνατὸλ Φράνς. Μολονότι ποτισμένοι κι οἵ δυὸς ἀπὸ τοὺς ἴδιυς χυμούς, δὲ νοιώθουνε, ἡ μᾶλλον δὲν ἀνέχουνται, τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Οὐ Φράνς εἶναι πρῶτα ἀπὸ ὅλα μεγάλος ἀνθρωπιστής. Βοτανολογεῖ στὶς ὅχθες τοῦ Ἐλικώνα, σύμφωνα μὲ τὴ μέθοδο τοῦ Montaigne. Ἡ φιλοσοφία του (ἄν ἔχει μιὰ φιλοσοφία) χρωστάει περισσότερα στοὺς Σοφιστὲς παρὰ στὸν Πλάτωνα. "Ο, τι καὶ νὰ κάνει τέλος πάντων, πάντα ἡ ἀστική του εὐθυκρισία ὑπερονικᾶ καὶ αἰσθάνεται κανείς, κάτω ἀπὸ τὸν φαινομενικό του σκεπτικισμό, νὰ διαφαίνεται ὁ φριχτὸς φόδος τῆς αὐταπάτης. Εἴμαστε μακρὰ ἀπὸ τὴν πλατωνικὴ ἐκείνη ἡρεμία ποὺ τὰ δνειροπολήματά της ἔχουν κάτι τὸ θεῖο. Ἡ ἀμφιβολία, δταν μεταβληθεῖ σὲ μαρτύριο, εἶναι χειρότερη κι ἀπὸ τὸ λάθος. Ἡ λειποψυχία ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Οὐ Πιερὶ Λουΐς δὲν εἶναι παρὰ ἔνας εἰδωλολάτρης, ἀλλὰ ἔνας εἰδωλολάτρης ἀπλός, μιὰ ψυχὴ ἀπλῆ καὶ καινούργια, ποὺ ἔανανιώνει ὀλοένα. "Οταν πέθανε δὲν ἔπαινε νὰ εἶναι πάντα 20 ἑτῶν. Ἐπειδὴ δὲν σκοτίζεται νάνατρέχει στὶς αἰτίες, ὑποτάσσεται καλόβολα στὰ μυστήρια τῆς ὑλῆς, μὲ τὴν ὅποια γίνεται ἔνα καὶ ἡ ὅποια τὸν ἀπορροφᾷ. "Οπως ὁ Μωρίς ντὲ Γκερέν στὴν φύση κι ὁ Ἀνατὸλ Φράνς στὸ πνεῦμα, δὲν σκέπτεται παρὰ πῶς νάπλωθει, νὰ προεκταθεῖ στὴ Σάρκα καὶ νἀφομοιωθεῖ μαντήν. Τὸ πᾶν εἶνε ὑλή. Τὸ πᾶν εἶνε πλαστική. Γι αὐτὸν ἔχωριστά, ὑπάρχει τὸ ἀδράτο. Γνωρίζει δτι πίσω μας κινεῖται δλάκαιος κόσμος νυμφῶν, σατύρων καὶ θεϊκῶν γυμνότητων ἀλλὰ δτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γυρνοῦμε πίσω μας: γιατὶ «τὸ πᾶν θὰ είχε ἥδη ἀφανισθεῖ».

Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς λεπτῆς διαίσθησης τοῦ κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων, κάθε παρεξήγηση φύλου χάνεται, κάθε διφορούμενη σημασία πέφτει μονάχη της καὶ ἡ ἥδυπάθεια δὲν εἶναι πιὰ παρὰ ἔνας τρόπος πλαστικῆς ἔκφρασης, παγκόσμιας ἐπικοινωνίας. Ἡ σαρκική μας ζωὴ ἔνωνται ἀπ ἔκει μὲ τὴν σκοτεινότερη ζωὴ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Ἀνθρωπομορφισμὸς ἀνώτερος ἡ θρησκευτικὸς

πανθεϊσμὸς ποὺ ξυπνᾶ μέσα μας τοὺς αἰώνιους ρυθμούς, τὶς συγχρονισμένες κινήσεις τῶν Βακχίδων, ποὺ κοιμοῦνται κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν αἰώνων. Ἀγγίζουμε τὶς ἀγνότερες στιγμὲς τῆς Ἀνθρωπότητας. Ἐτσι θεωρούμενος δοκόσμος εἶναι πάντα παρθένος. Ἡ ἵδεα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καταργεῖται. Μιὰ μονάχα ἐπιθυμία καὶ τὸ πᾶν ἔξαγνίζεται: ή ἐπιθυμία τῆς ὡμορφιᾶς.

Καὶ ἀναλογίζουμαι τὸ παραξένο ἔκεινο μικρὸ κεφάλι ἔφηβον ποὺ μᾶς κρατᾷ γιὰ πολλὴν ὥρα μέσα στὴν τελευταία αἰδουσα, στὸ βάθος τοῦ ὠραιού μουσείου τῶν Συριακουσῶν.

Ἡ θαυμάσια ὡμορφιὰ θὰ πρόλεγε ἥδη τὶς ἐποχὴς τοῦ Ἀμφιγενοῦς (Androgynē).

ΠΑΝΟΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ  
(ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ)

ALEC. SCOUFFI.

## ΣΤΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ. \*

Προσκυνητὴς σὰν τύχει κάποια μέρα,  
καλὲ ποὺ γιὰ τὸ ὡραῖο σκιωτᾶ ἡ καρδιά σου,  
νὰ φτάσεις στάκρογιάλια αὐτὰ δωπέρα  
ποιὸ μοιδολοῦ! νάκοῦν θάχουν τ' ἀφτιά σου

Στὴ μογαξιὰ ὡς θὰ σὲ σέρνεις ή Ἐσπέραι...  
Ποιὸ γέννημα τῶν σπλάχνων των — στοχάσου!...  
καθὼς χτυποῦν τὰ κύματα στὴ ξέρα,  
θρηνολογοῦν... μὰ ὅ σύ! μὲς στὴν καρδιά σου,

καθὼς βαθιὰ γροικᾶς τὸ Μέγα πόνο,  
μακάριος τέτοιαν ὥρα, εὐτυχής,  
ἄντι δάκρι μέσα τὸν Τόνο

τὸν πιὸ ἀψηλὸ τοῦ "Ἐλεγουν αἰστανθεῖς  
καὶ τότε, σᾶξιαν ἔκφραση τὸ δρᾶμα  
τῆς ψυχῆς σου ἰστορώντας: κάνεις τάμα

KΩΣΤΑΣ ΓΑΛΗΝΟΣ.

\* Δῆμοσιεύουμε ξανὰ τὸ ποίημα τοῦ συνεργάτη μας Κώστα Γαληνοῦ ποὺ λαθεμένα είχε τυπωθεῖ στὸ περασμένο τεῦχος.